

Yerel Ölçekte Siyasal Katılım ve Temsiliyet Açısından Adana Kent Konseyi¹

Aygül Kılınç²

Özet: Kent konseyleri; kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerini esas alan yerel bir oluşumdur. Bu ilkeler ışığında kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanmıştır. Oluşum, demokratik katılımın yaygınlaştırılması ve geniş temsil tabanı üzerinden paydaşların kent yönetimine eşit ortaklar olarak katılımını esas alan güçlü bir yönetim dizgesi olarak öngörülmüştür. Adana Kent Konseyi, Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde oluşturulmuştur. Çalışmalarını, bünyesinde oluşturduğu üretim platformları aracılığı ile yürütmektedir. Bu oluşum, kentsel gelişmeye ilişkin ussal ve sağlıklı kararların alınmasında aktif rol oynama görevini üstlenmiştir. Kente dair kararların alınması sürecinde geniş kesimlerin katkısına başvurmaktadır. Bu anlamda oluşum, doğrudan siyasal katılım ve geniş temsile dayalı bir yönetim anlayışını yerelde tesis etmenin öncülüğünü yapmaktadır. Bu çalışmada, özelde Adana Kent Konseyi'nin, genelde kent konseylerinin hukuksal ve kurumsal durumu incelenmiş, ardından kentsel politikaların üretilmesindeki belirleyiciliği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent Konseyi, Siyasal Katılım, Yerel Temsiliyet, Kentsel Gelişme.

1. Giriş

Kentler, görece yaşam kalitesinin yüksek olduğu, kentsel hizmetlerde sürekliliğin söz konusu olduğu yerleşim birimleri olmanın ötesinde kent yerleşikle-

---

1. Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi tarafından 15-17 Ekim 2015 tarihinde düzenlenen 13ncü KAYFOR Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuş ve "Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri" başlıklı bildiri kitabında yayımlanmıştır.

2. Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi.

rinin maddi, manevi her türlü ihtiyaçlarını karşıladıkları ve kentsel sorunlardan da payına düşeni aldıkları bir mekândır. Tarihsel süreçte girift ilişkiler ağının odağında bulunan yoğun nüfuslu kentlerde alt ve üst yapıya ilişkin sorunlar, her daim kaçınılmaz olmuştur. Söz konusu bu sorunları çözmeye ilişkin yöntemler / araçlar ise çoğu zaman dönemsel farklılık gösterir. “Kent konseyi” de gündelik hayatta karşı karşıya bulunduğumuz kentsel açmazlara ilişkin çözümler üretmek adına oluşturulmuş günümüze ilişkin yerel araçsal bir mekanizma olarak hukuksal ve kurumsal zeminde varlık kazanmış bulunmaktadır. Kentsel sorunları aşmaya ilişkin araçsal bir mekanizma olarak siyasal katılım ve geniş temsil esası üzerine tesis edilmesi öngörülen kent konseyinin çalışmaları ve bu bağlamda kentsel alanda yarattığı değer, özellikle kentsel gelişmenin yönünü tayin etme açısından önemli görünmektedir. Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde oluşturulan Adana Kent Konseyi, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin ışığında kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanmıştır. Bu oluşum, geniş temsile dayanan paydaşların kent yönetimine eşit ortaklar olarak doğrudan katılımını sağlayan güçlü bir yönetim dizgesi üzerinden kentsel sorunların çözüme kavuşturulacağı inancı üzerine kurgulanmıştır. Bu çalışmada, Türkiye’deki kent konseyi yapılanması, Adana Kent Konseyi ve çalışmaları üzerinden değerlendirilmiştir. Özellikle tüm kesimleri içerecek biçimde kent yerleşiklerinin kentsel politikaların geliştirilmesine ilişkin karar alma sürecine siyasal katılım durumu, kentsel kararlar üzerindeki belirleyiciliği veya belirli kentsel platformlardaki temsiliyet durumu, Adana Kent Konseyinin yapısal özellikleri özelinde değerlendirilmiştir. Bu minvalde öncelikle yerel ölçekte siyasal katılım ve temsiliyet kavramları üzerinden çalışmaya kuramsal bir giriş yapılmıştır. Sonrasında yerel ölçekte doğrudan siyasal katılımı ve temsili-yeti olur kılan bir mekanizma olarak kent konseyinin tarihsel açıdan nasıl oluştuğu konusu üzerinde durulmuştur. Ardından Adana Kent Konseyinin oluşumu, yapısal özellikleri ve çalışma biçimi incelenmiştir. Son olarak özel anlamda Adana Kent Konseyinin, genel anlamda Türkiye’deki kent konseylerinin faaliyetleri üzerinden özellikle fiili anlamda kentsel gelişme üzerindeki belirleyiciliği ile yerelde siyasal katılım ve temsiliyeti olur kılmanın önemli bir aracı olarak bu oluşumun nasıl kullanıldığı ve kullanılabileceği konusu irdelendikten sonra çalışma, özlü bir değerlendirme ile bağlanmıştır.

2. Yerel Ölçekte Siyasal Katılım ve Temsiliyet

Devletin yaklaşık beş bin yüz yıllık bir geçmişi bulunmasına karşın siyasal katılımın / katılımın görece yeni bir olgu olduğunu belirten Eroğul (2013: 227-231), siyasal katılımın gerçekleşmesi için zorunlu birkaç ön koşulun varlığında söz eder. Yazara göre, katılımın olabilmesi için öncelikle devlet ya da yerel yönetim gibi ortada katılacak bir nesnenin bulunması gerekir. İkinci koşul katılacakların can güvenliği olmalıdır. Ayrıca insanın, insan olarak gelişimini sağlayan ya da belli bir toplumsallaşma düzeyine eriştiren bir eğitim sürecinden geçmiş olması gerekir. Diğer bir ifadeyle yazar, insanlaşmanın ön koşulu olarak eğitimi, katılımın “öznesinin” ortaya çıkması açısından en az can güvenliği kadar esaslı bir koşul olarak öngörür. Katılımın nesnesi ve öznesi bakımından varlığı kaçınılmaz olan bu koşulların yanı sıra katılma ortamını yaratacak yani katılıma asgari ölçüde dayanak oluşturacak tüzel bir çerçevenin varlığı da öncel koşul olarak vurgulanır. Yazar göre seçme ve seçilme hakkına, siyasal örgütlenmeye, eşit koşullarda yönetimde görev almaya, mahkemeler önünde adil yargı hakkından yararlanmaya, basın özgürlüğüne, barışçı toplantı hakkına asgari ölçülerde bile olsa yasal bir çerçeve kazandırmak, bir toplumda siyasal katılım etkinliğinin gerçekleşmesi için elzem sayılmalıdır. Kapani'ye (2010: 144) göre siyasal katılım, toplum üyesi kişilerin (vatandaşların) siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır. Bu kavram, basit bir mekândan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını içerir. Tam da bundan dolayı siyasal katılımı sadece seçimlerde oy kullanmaktan ibaret saymak yazarın da vurguladığı gibi eksik bir yaklaşım olur.

Günümüzde daha çok âdemi merkezîyetçilik aracılığıyla uygulama alanı bulan katılımcı demokrasinin sahip olduğu bazı özellikleri Sarıbay (1996: 71-72) şöyle sıralamıştır: Tüm bireyler kendileriyle ilgili kolektif karar alma süreçlerine arzuladıkları genişlikte katılmalarını sağlayacak fırsatlara sahip olmalıdır. Kolektif karar almaya katılma oy vermeye sınırlı olmamalı, çok çeşitli başka faaliyetleri de kapsamalıdır. Kolektif karar almadaki sorumluluk geniş bir şekilde dağıtılmalı ve sadece resmi görevlilerle veya uzmanlarla sınırlandırılmamalı, bu kararlardan etkilenecek tüm kişileri kapsamalıdır. Siyasal olmayan alanlarda kolektif kararlara katılma bireylere siyasal yetenek / deneyim kazandıracak, normları öğretecek ve onlara daha geniş siyasal so-

runlara katılmayı güdüleyecek nitelikte olmalıdır. Kapani'ye (2010: 145) göre normal demokratik yollarla siyasal faaliyete katılma değişik düzeylerde ve çeşitli biçimlerde kendini gösterebilir. Ayrıca bunlar arasında yoğunluk bakımından da bir kademelenme ve hiyerarşiden söz etmek mümkündür. En alt kademe, seyirci faaliyetlerden oluşur. Yazılı, sözlü ve görsel kitle iletişim araçlarından siyasal olayları takip etme, dinleyici olarak mitinglere katılma ve özel temaslarla siyasal olayları tartışma gibi faaliyetler, seyirci faaliyetler olarak tanımlanabilir. Orta kademede, siyasal olaylar ve sorunlar karşısından gazetelerde yazı yazmak, radyoda ve mitinglerde konuşmak, bir partiye veya adaya para yardımında bulunmak biçiminde açıkça vaziyet olarak eyleme geçme durumu söz konusudur. Siyasal katılmanın en ileri kademesi siyasal partide aktif üye olmak veya yöneticilik görevi yapmak, seçim sonucu kamu görevlerinde bulunmak veya adaylığı koymak, seçim kampanyalarında fiilen çalışmak gibi doğrudan doğruya olayların içine karışıp aktif rol alacak biçimde girilen faaliyetleri içerir.

Demokrasi, aileden arkadaş topluluğuna veya daha geniş topluluklara kadar herhangi bir grup için bağlayıcı kurallar ve siyasalar konusundaki kararlarla ilgili bir kavramdır (Beetham, 2004: 25). Demokrasiyi uygulamaya geçiren başlıca araç seçimdir ve seçim, sosyal ya da siyasal iktidarı denetleme aracıdır. Toplumsal gelişme sürecinde insanlık, topluluktan siyasal topluma doğru evrilirken Antik Yunan kentlerinde uygulanan doğrudan demokrasi yönteminin de evrilerek yerini temsili demokrasiye bıraktığı söylenebilir. Siyasi bir ilke olarak temsil, bir bireyin veya grubun daha geniş bir insan topluluğu adına hareket etmesini sağlayan bir ilişki biçimidir. Temsili demokrasi, sınırlı ve doğrudan olmayan demokratik bir yönetim biçimidir ve temsil, insanların görüşlerinin savunulması veya çıkarlarının garanti altına alınması suretiyle yönetimin ve yönetilenlerin birbirine bağlanmasını sağlar (Heywood, 2013: 291-292). Yerel yönetimlerde karar organlarının seçimle iş başına gelmesi, vatandaşlığın siyasal haklar temelinde tanımlanması anlamına gelir. Bir başka ifadeyle bir devletin vatandaşlarının siyasal karar alma süreçlerine eşitler olarak temsilcilerini seçerek katılması hakkına ve siyasal gücün, bu temsille sağlanan demokratik süreçle meşrulaştırılması kabulüne dayanır (Sabuktay, 2009: 73). Buna karşın yerelde güçlü demokrasi, esasında katılımcı tarzda siyasetle gerçekleşir. Özyönetim olarak da tanımlanan bu uygulamada yerel ölçekte kent yerleşiklerinin

Barber'in (1995: 195) de ifade ettiği gibi her düzeyde ve her durumda değilse bile gerektiği kadar sıklıkta ve özellikle kenti yani yaşam alanlarını ve yaşam koşullarını doğrudan ilgilendiren siyasalar konusunda karar verme noktasında etkin olmaları ve kendi kendini yönetebilme eylemidir. Yaşam alanlarıyla ilgili olarak ortak çalışma biçiminde gündem oluşturma, tartışma, siyaset yapma, karar alma ve yönetme süreçlerine kentlilerin devamlı katılımını kolaylaştırmak adına oluşturulmuş bulunan "kent konseyi" yapılması, yerelde doğrudan katılımı hayata geçirmek ve kentsel gelişme adına rasyonel ve yapıcı politikalar üretmek adına umut vadeden bir oluşum olarak görmek mümkündür.

3. Yerel Ölçekte Yönetime Katılma Mekanizması Olarak Kent Konseyi

İnsanın, bilim tarafından "eşya gibi" yönetilmesi yaklaşımına dayanan bilimsel yönetim biçimi ile bilgili ve anlayışlı bir yönetici tarafından "insan" olarak yönetilmesi yaklaşımına dayanan insan ilişkilerinin esas alındığı yönetim biçiminin toplumsal gelişim sürecinde birçok yönüyle yetersiz kaldığını belirten Fişek (2005: 75-78), bu bağlamda katımlı yönetimi, değişen ve gelişen toplumların sorunlarını çözecek yeni bir yönetim ideolojisi olarak ifade eder. Yazara göre, katımlı yönetim ya da yönetim sürecine katılma; otoriteyle demokrasi, sosyal adaletle verimlilik artışı, yönetilenlerin haklarıyla yönetenlerin yetkileri ve eşyanın yönetimiyle insanın yönetimi arasındaki duyarlı dengenin ideolojik karşılığıdır. Keynesçi refah devleti/sosyal devlet, kurumları ve politikaları çerçevesinde önemli bir takım başarılar sağlamakla birlikte zaman içinde sosyal devlet; bürokrasi, gözetim, kırtasiyecilik ve devlet denetimi biçiminde (Eryılmaz, 2013: 222) daha çok menfi anlamlar yüklenen kavramlarla açıklanır olmuştur. Neoliberal politikalar bağlamında küreselleşme, yerelleşme, yerel siyasal katılım ve temsil yetisi gibi kavramlar üzerinden yeni bir siyasal, yönetsel ve ekonomik düzen tahayyül edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda ulus devletin küçültülmesi, ulus devlete ilişkin kamusal refah niteliklerinin tasfiyesi, ulus devlet ile ilişkiler yerine kentlerle ya da kentler arası ilişkilerin, hükümet dışı kuruluşlar ve benzeri gönüllü kuruluşlarla ilişkilerin yüceltilmesi (Keskinok, 2006: 18) esasına dayanan yeni siyasal, yönetsel ve ekonomik bir yapılandırma/düzen söz konusu olmuştur. Bu gelişmeler ışığında geleceğin kamu yönetimi kültürünün "teknik uzmanlık", "eşitlik" ve "tarafsızlık", "hesap ve

rebilirlik” yönlerinin yanı sıra “temsil” ve “yönetime katılma” nitelikleriyle de öne çıktığı (Eryılmaz, 2013: 249) vurgulanır olmuştur.

“Governance” ve “goodgovernance” sözcüğü, bir yönetim politikasını anlatmak üzere ilk kez Dünya Bankası tarafından 1989 yılında Afrika üzerine hazırlanmış bir raporda kullanılmıştır. Yeni bir yönetim politikasını anlatan bu sözcükler, 1992 yılında OECD ve 1995 yılında Birleşmiş Milletler (BM) organlarıncı da benimsenmiştir. Bu sözcüklerin Türkçe alan yazınına girişi, “yönetişim” ve “iyi-yönetişim” biçiminde Birleşmiş Milletler’in İstanbul’da yapılan HABITAT toplantılarıyla gerçekleşmiştir (Güler, 2013: 313-314). 1985 yılında imzaya açılan Avrupa Konseyi’nin “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” olarak bilinen Anlaşmayı, Türkiye, 21 Kasım 1988 tarihinde imzalamış ve 9 Aralık 1992 tarihinde onaylamıştır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın amacını yerel demokrasi ve özerklik ideallerine ulaşma biçiminde özetlemek mümkündür (Himsworth, 2007: 276-277). “Özerk yerel yönetim” kavramı, yerel makamların kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşır (YYÖŞ, 2015). Birleşmiş Milletler, 1992 yılında gerçekleştirilen “Rio Yeryüzü Zirvesi”nde sürdürülebilir kalkınmayı, tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsemiş ve bu doğrultuda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkmaya ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan “Gündem 21” başlıklı bir eylem planını kabul etmiştir. Gündem 21’de ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde “yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliği belirleyici bir etken olacaktır” görüşü ileri sürülmüş ve bu minvalde “Yerel Gündem 21” kavramı oluşturulmuştur (Emrealp, 2005).

Gündem 21’in Türkiye’de tanınması, büyük ölçüde, 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Birleşmiş Milletler Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) sayesinde olmuştur. Buna göre her yerel yönetim, kendi “Yerel Gündem 21”ni oluşturacak ve bu bağlamda öncelikli hedeflere ulaşmaya yönelik çalışmaları kent yerleşikleri, yerel kuruluşlar ve özel sektör kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde yürütecektir. Ayrıca yerel yönetimler kendi önceliklerini, sorunlarını ve çözüm yollarını belirlerken karar alma,

planlama ve uygulama süreçlerine, kadınların ve gençlerin etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirip uygulamaya koyacaktır. Uluslararası topluluk ile yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin arttırılmasına ve uluslararası ölçekte yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik adımların atılması konusuna da Yerel Gündem 21 programında yer verilmiş ve küresel ortaklık vurgusu yapılmıştır (Emrealp, 2005). Yerel Gündem 21 programı çerçevesinde oluşturulan kent konseyleri; kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin bütünlüğü ışığında kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ortaklık modeli” olarak tanımlanmıştır. Bu oluşum, yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik bilincinin geliştirilmesini, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesini amaçlamaktadır. Diğer bir ifadeyle kent konseyleri merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum üçgenine dayanan geniş bir temsil tabanı üzerinden paydaşların kent yönetimine “eşit ortaklar” olarak katılımını sağlayan güçlü bir “yönetişim” dizgesi olarak öngörülmüştür (Emrealp, 2005; Kent Konseyi Yönetmeliği).

Gündem 21’in sürdürülebilir kalkınma hedefine yerel düzeyde ulaşmasının başlıca aracı olan Yerel Gündem 21, yerel yönetimler aracılığıyla uygulanabilir. Bu nedenle Yerel Gündem 21 ilkeleri bağlamında oluşturulacak kent konseyi, yerel yönetim birimi olan belediye öncülüğünde oluşturulması öngörülmüştür. Türkiye’de 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanarak her belediyenin kent konseyi oluşturma esası, karara bağlanmıştır ve bu madde ile Türkiye’deki kent konseylerinin oluşturulması için yasal bir zemin oluşturulmuştur. Ne var ki, ülkemizde belediyeler, bu yasal mevzuat çerçevesinde kent konseyinin oluşumuna, yasal bir yükümlülük olarak değil de tamamen gönüllülük esasına bağlı kalarak öncülük etmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76 Maddesinde kent konseyinin işlevi; “*Kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır*” biçimindeki ifadeyle belirtilmiştir. Bu madde’nin devamında bulunun “*Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarların*

rının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar” biçimindeki vurguyla belediye ile kent konseyi arasındaki ilişki tanımlanmıştır. Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanılarak “Kent Konseyi Yönetmeliği” oluşturulmuş ve bu yönetmelik kapsamında kent konseyinin oluşumu, yönetim ilkeleri, organları, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, kent konseyinin belediyelerin öncülüğünde kurulması esasının istisnai durumu ise büyükşehir belediyesinin bulunduğu kentlerde bu oluşumun büyükşehir belediyesinin öncülüğünde kurulacağı vurgusuyla belirtilmiştir (5393 sayılı Belediye Kanunu; Kent Konseyi Yönetmeliği).

4. Adana Kent Konseyi’nin Oluşumu ve Yapısal Özellikleri

Adana’da Yerel Gündem 21 süreci Adana Büyükşehir Belediyesinde Yerel Gündem 21 Kurulunun oluşturulması kararı ile başlamıştır. Buna göre büyükşehir belediyesi encümeni, Haziran 2000 tarihinde “Türkiye’de Yerel Gündem 21’in Geliştirilmesi” projesine katılım kararı almış ve büyükşehir belediyesi bünyesinde “Yerel Günden 21 Kurulu” oluşturulmuştur. Bu kurul öncülüğünde başlatılan çalışmalar sonucu, 41 sivil toplum kuruluşu ve meslek örgütlerinin katılımı ile “Adana Kent Konseyi Kurucular Kurulu” oluşmuştur. Kurucular kurulunun yürüttüğü hazırlık çalışmaları kapsamında rehber bilgiler ile “Kent Konseyi Tüzüğü” ve bağlı yönetmelikler çıkarılmış ve konsey, ilk olağan genel kurul toplantısını 17 Mayıs 2001’de altı yüzün üzerinde gerçekleşen kuruluş temsilcisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir (Acevit, 2008: 25).

Adana Kent Konseyi, Acevit’in (2008: 28-31) ifadesiyle ilk olağan genel kurul toplantısında, “Sürdürülebilir Gelişme İlkesi” çerçevesinde uygulanmak üzere on bir maddelik “Adana Kent Konseyi İlk Hedefler Bildirgesi”ni oy birliği ile kabul etmiştir. Yazarın belirttiğine göre konseyin ikinci olağan genel kurul toplantısı 06 Haziran 2002 tarihinde yapılmış ve bu toplantıda “Adana Kentli Hakları Bildirgesi” oy birliği ile kabul edilmiştir. 6-8 Eylül 2000 tarihleri arasında New York’ta bulunan Birleşmiş Milletler Genel Merkezi’nde aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 189 ülkenin devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla gerçekleşen Birleşmiş Milletler Liderler Zirvesinde, “Birleşmiş Milletler Binyıl (Millennium) Bildirgesi” imzalan-

miştir (Emrealp, 2005). Söz konusu bu Bildirgede insanlık için çeşitli değerlere, ilkelere atıfta bulunularak barış, güvenlik ve silahsızlanmaya geniş yer verilmiş; kalkınma ve yoksullukla mücadele konusundaki kararlılık ifade edilmiş; ayrıca salgın hastalıkları önlemek, güçsüz kimselerin korunması, insan hakları, demokrasi ve yönetim konuları için çaba harcanacağı belirtilmiştir (Acevit, 2006: 9; Mengi ve Algan, 2003: 38-41). Adana Kent Konseyi, “Binyıl Kalkınma Hedefleri”nin de içinde bulunduğu Adana Sürdürülebilir Eylem Planı ile Mevcut Durum Raporunun Adana Büyükşehir Belediye Meclisi’nde onaylanmasını sağlamış ve oluşum, söz konusu bu bildirge ve rapordaki hedeflere, yerelde ulaşma çalışmalarına öncülük etmeyle kendini yükümlü saymıştır.

Adana Kent Konseyi, tüzüğünde belirtilen amaç ve hedeflere ulaşabilme için üretim ağırlıklı olarak çalışmayı esas almıştır. Kentsel gelişmeyi etkileyecek önemli konuların tespitini, bünyesinde oluşturduğu “meclisler”, “platformlar”, “çalışma grupları (kozalar)”, “bilim-egitim kurumları” ve “kent hemşerileri” aracıyla yapmayı ve çalışmalarını, bu üretim grupları aracılığıyla yürütmeyi amaçlamıştır. Adana Kent Konseyi’nin tüzüğünde söz konusu oluşumun amacı şöyle belirtilmiştir: “Kent Konseyi, Adana’yı yaşayanları ile doğal çevresi, tarihsel dokusu, kültür, sanat, turizm ve ekonomik varlıkları ile bir bütün olarak görür ve Adana’nın Avrupa Kentli Haklar Bildirgesi’nde yer alan değerlere ulaşması için çalışır” (Acevit, 2001: 15). Ayrıca daha önce değindiğimiz Adana Kent Konseyi Genel Kurulu’nda kabul edilen “Adana Kent Konseyi İlk Hedefler Bildirgesi”, “Adana Kentli Hakları Bildirgesi” ve “Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi” söz konusu oluşumun kent özelinde gerçekleştirmeyi öngördüğü öncelikli hedefleri arasında olmuştur. Ayrıca oluşum nezdinde söz konusu bu hedefler yol tayin edici esaslar olarak kabul görmüştür.

Adana Kent Konseyi örgütü genel kurul, danışma ve koordinasyon kurulu, yürütme kurulu ile kozaların, platformların ve meclislerin oluşturduğu üretim platformlarından oluşur. Kent konseyi organları dayanışma ve ortaklık esasına bağlı kalarak çalışır. Organlar arasında genel kurul dışında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak genel kurul kararları, diğer kurullar açısından uyulması zorunlu kararlar niteliğindedir. İlk kez toplanan kent konseyi genel kuruluna büyükşehir belediye başkanı başkanlık eder ve belediye başkanı, konsey başkanını atar. Ayrıca söz konusu oluşumun bütçesi,

büyükşehir belediyesi tarafından karşılanır. Kent yöneticileri kurulu; kentin valisi, büyükşehir belediye başkanı, kentte bulunan üniversite rektörlerinin, ilçe belediye başkanlarının katılımı ile oluşur ve bu kurul, genel kurul kararları doğrultusunda hareket eder. Ayrıca bu kurul, kent konseyi koordinasyon kurulu ve yürütme kurulu ile iletişim içinde olur (Adana Kent Konseyi, 2015; Acevit, 2001: 65). Acevit'in (2001: 28-60) konseyin yapısal özelliklerine ilişkin aktarımına göre, kent konseyi koordinasyon kurulu, "Koordinasyon ve Yürütme Kurulları Yönetmeliği" doğrultusunda oluşur ve çalışır. Büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir belediyesi yerel gündem 21 koordinatörü, kurulun doğal üyesidir. Kurulun diğer üyeleri, temsil kotasıyla belirlenmiş olan kurumların kendi bünyelerinde yapacakları seçimle belirledikleri temsilcilerinden oluşmaktadır. Yürütme kurulunu, genel sekreter yönetir ve genel sekreter, büyükşehir belediyesi yerel gündem 21 koordinatörüdür. Bu kurul, koordinasyon kurulunun gözetim ve denetiminde, genel kurul kararları doğrultusunda çalışır. Ayrıca yürütmeye yönelik tüm çalışmaları yapan ve devamlı çalışma özelliğine sahip olan bu kurul, düzenli olarak on beş günde bir toplanır. Platformlar ve meclisler, aynı alanda örgütlenmiş olan resmi kurum, bilim-eğitim kurumu, vakıf, meslek odası, dernek ve kozaların katılımıyla oluşur. Platform veya meclis, sözcüsünü ve yürütme kurulunu seçimle belirler. Platformlar en az beş, meclisler en az yedi kuruluşun / sivil toplum örgütünün katılımıyla oluşur. Bunlar toplantı düzenini kendileri belirler ve kararlarını toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alır. Çalışma alanlarına giren konularda çeşitli araştırma ve incelemelerde bulunarak tespit ettikleri sorunlar hakkında çözüm önerileri geliştirir ve çalışmalarının sonuçlarını, yazılı rapor halinde kent konseyi yürütme kurulu genel sekreterliğine iletirler.

Her koza, kentsel yaşamın özel bir çalışma alanı esas alınarak kurulur. En az üç üyeden oluşur ve gönüllülük esasına bağlı kalarak çalışır. Kent ve kentli sorunlarının gerektirdiği sayıda çalışma kozası oluşturabilir. Ayrıca kozalar, toplantı düzenini kendileri belirler, yürütücüsünü kendi içinde yapacağı seçimle tespit eder ve kararlarını toplantılara katılanların salt çoğunluğuyla alır. Kozalar da platformlar ve meclisler gibi çalışmalarının sonuçlarını yazılı bir rapor halinde kent konseyi yürütme kurulu genel sekreterliğine iletirler. Meclisler, platformlar ve kozalar esasında birbirini meydana getiren birer üretim ve çalışma gruplarıdır. Bu gruplar kentin sorunlarını

tespit eder ve söz konusu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirirler. Ayrıca üretim platformları, temsil ettikleri kitleler ile kent konseyinin iletişim içinde kalmasında önemli araçsal bir rolü yerine getirir, çözümleyici uygulama çalışmalarına katılır, sürdürülebilir gelişme ve yaşanabilir çevre hedefine ulaşma doğrultusunda etkinliklerde bulunurlar (Acevit, 2001: 59; Adana Kent Konseyi, 2015).

5. Siyasal Katılım ve Temsiliyet Açısından

Adana Kent Konseyi Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Kentleşme olgusu, her kentte farklı yoğunlukta yaşanır. Bu olgu bazı kentlerde olumsuz bir seyirde gerçekleşmesine karşın bazı kentlerde kontrolsüz ve plansız bir büyümeyle sonuçlanabilmektedir. Çarpık yapılaşma, sağlıksız alt ve üst yapı, trafik sorunu, kentleşme sorunu, kaçak yapılaşma nedeniyle kent çeperlerinde oluşan gecekondu / çöküntü alanları ve özellikle artış eğilimli suçlar manzumesi, kontrolsüz ve plansız kentleşmenin çarpıcı örnekleri arasında yer alır. Yerel yönetimlerin kente dair siyasaları, alt ve üst yapı çalışmaları, yeşil alan ve çevre düzenlemesi, tarihi ve kültürel değerlerin korunması gibi girişimleri ile kontrollü ve planlı kentleşme sürecini olumsuz etkileyen işlem ve eylemlere uyguladığı cezai yaptırımlar, söz konusu bu olumsuz kentleşme sürecini denetim altında tutma çabasının görüngülerini oluşturur. Ülkemizin gelişmiş / genişlemiş sayılı kentlerinden olan Adana da bu sorunlardan payına düşeni fazlasıyla almış bulunmaktadır. Kentlerde yaşanan bu sorunlar dolayısıyla yaşam alanlarına sahip çıkma iddiasıyla kentleşme sürecine karışıp bu konuda fikir üretmeyi görev sayan ve bu bağlamda kenti sağlıklı bir çehreye kavuşturmayı amaç bilen Adana Kent Konseyi, çalışmalarıyla göz dolduracak nitelikte bir performansı henüz gösterememiş olsa da kuruluş amacı itibarıyla kentin geleceği adına önemli ve anlamlı bir oluşum olarak yerini sağlamlaştırmış görünmektedir. Kontrollü ve planlı kentleşme sürecinde kentlerin sağlıklı gelişimine yardımcı olmak amacıyla merkezi ve yerel yönetim birimleri ile sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve kentlilerden oluşan geniş bir katılımın katkılarından yararlanmak mümkündür ve kent konseyleri özelinde Adana Kent Konseyi, yerelde bu uygulamanın yolunu açmayı hedefliyor olması dolayısıyla özellikle yapısal nitelikleri ve faaliyetleri itibarıyla üzerinde durulması gereken önemli bir oluşumdur.

Demokrasi olgusu, yerel yönetimlerin başlıca ontolojik dayanağıdır ve yerel demokrasi, halkın aktif katılımına dayanır. Bu minvalde yönetime katılma, halkın, demokratik kanallar üzerinden yönetime ilişkin karar alma sürecine müdahil olma esasına içkindir. Yerelde siyasal katılım, yönetimde söz sahibi olmayı gerektirir. Bu da halkın kentsel alanda kentte ilişkin karar alma süreçlerine katılımının öncelenmesi anlamına gelir. Diğer bir ifadeyle bireylerin yaşamını etkileyecek ve onların yaşam alanlarına dair alınacak kararlar konusunda düşüncelerini açık bir biçimde ifade edebilme durumuyla ilgilidir. Kent yönetimleri ise kent yerleşiklerin talep ve beklentilerini karşılayan politikalar/çözümler üretmekle yükümlü sayılır. Daha da önemlisi kent yönetiminde karar alma sürecine kent yerleşiklerinin doğrudan katılımın sağlanmasından ulaşılmak istenen bir gaye de yaşam alanının kentlilerce sahiplenmesini sağlayabilmektedir. Böylece kent yerleşikleri kentin mekânsal ve sosyal gelişme süreciyle ilgili plan ve projeler üzerinde dolaysız belirleyici rolüyle yaşadığı yerleşmenin geleceği üzerinde söz hakkına sahip olur. Bu anlamda siyasal katılım, bireyi/kent yerleşiklerini kent yönetimi ve toplum ile bütünleştiren, kentin bir parçası haline getiren önemli bir mekanizma olarak varlık kazanır. O halde kentsel alanda doğrudan siyasal katılımı, belirlenmiş takvimlerde oy kullanmak suretiyle yerine getirilen demokratik bir hak olmaktan öte bir vatandaşlık/yurttaşlık görevi olarak daha derin, değerli ve anlamlı bir yerel görev / yükümlülük olarak düşünmek ve yorumlamak gerekir. Yerel demokrasinin varlığı, yerel yönetim organlarında kent yerleşiklerinin gerçek anlamda temsil edilme koşulunun sağlanmasıyla ve yerel halkın ihtiyaçlarına, beklentilerine ve taleplerine duyarlı kentsel politikaların üretilmesiyle açıklanabilir.

Günümüzde yerel yönetim ile yerel paydaşlar, merkezi yönetim ve uluslararası kuruluşlar arasında çeşitli düzey ve biçimlerde gerçekleşen etkin işbölümünü Göymen (2015: 3-4), yerel ölçekten uluslararası ölçeğe kadar uzanan yerel yönetişimin farklı boyutları olarak ifade eder. Çok aktörlü yönetişim; farklı aktörlerin, sosyal grupların ve kurumların ayrı bir kurumsal çerçeve içinde kolektif olarak, ama parçalar halinde ve belirsiz ortamlarda tartışarak parçacı bir yaklaşımla tanımladıkları hedeflere ulaşmalarını amaçlayan politik karar alma mekanizmalarının koordinasyonunu içeren bir süreç biçiminde belirir (Taşan-Kok; 2012: 85). Bu bağlamda gerçekleşecek işbölümü / işbirliği hali yerel ölçek ile bölgesel / küresel ölçek arasında

ulus devlete takılmadan ekonomik, teknolojik, iletişim ve sosyo-küresel alanda dolaysız geçişkenliği olanaklı kılar. Bu ilişki biçiminin zeminini oluşturacak / hazırlayacak esaslı oluşumlardan biri olan kent konseyine ilişkin mevzuata bakıldığında, bu oluşum, özellikle yerel ölçekte örgütlenme biçimi ve çalışma yöntemiyle doğrudan katılımı esas alan ve yerel temsiliyeti önceleyen ilkelerle öne çıktığı görülür (Kent Konseyi Yönetmeliği). Bu oluşumun bünyesinde bulunan kent meclisi, danışma konseyi, halk meclisi, kent platformu gibi yapılar katılımı özendiren, bilgi akışını hızlandıran, saydamlığı amaçlayan, yer yer karar alma süreçlerini de içeren alternatif bir yapı olsa da Türkiye pratiğinde bu oluşum, Göymen'in (2000: 12) de belirttiği gibi ağırlıklı olarak danışma ve halkla ilişkiler hizmetini yerine getirmekten öteye gidememiştir. Bu önemli tespitin geçerliliğini Adana Kent Konseyi faaliyetleri üzerinden de doğrulamak mümkündür. Söz konusu oluşumun internet sayfasında paylaşılan faaliyetler ile yıllık raporlarında ele alınan konular ağırlıklı olarak sosyo-kültürel etkinliklerden oluşmaktadır. Ne var ki, kentin düzensiz ve kaçak/imarsız yapılaşma, trafik, altyapı, kent kültürünü içselleştirme, çevre kirliliği gibi çok ciddi sorunları bulunmaktadır. Buna karşın, söz konusu bu ciddi sorunların Adana Kent Konseyi üretim platformları tarafından henüz ele alınmamış olması, Göymen'in kent konseylerine ilişkin saptamasını destekler niteliktedir.

Adana Kent Konseyi yapısal anlamda geniş katılımlı temsiliyet üzerine tesis edilmiştir. Çalışma biçiminde de geniş katılımı esas alan bir yöntem izlemeyi öngördüğü anlaşılmaktadır. Ne var ki, bu uygulamanın pratikte bir karşılığının bulunduğunu söylemek güç görünmektedir. Örneğin kentte merkezi yönetimin taşra birimleri, yerel yönetim birimleri, çok sayıda sivil toplum kuruluşu ve kamu meslek örgütleri bulunmasına karşın söz konusu oluşumun Adana'daki tüm bu kesimleri temsil ettiği söylenemez. Esasında Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde oluşturulan Adana Kent Konseyi, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin ışığında, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanmıştır. Bu oluşum, özellikle yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, geniş temsil tabanı üzerinde paydaşların kent yönetimine eşit ortaklar olarak katılmalarını sağlayan güçlü bir yönetişim dizgesi olarak öngörülmüş ve kent sorunlarını bu anlayış çerçevesinde çözüme kavuşturmayı hedeflemiştir. Adana Kent Konseyi tüzüğünde de söz konusu oluşumun, üretim platformları

aracılığı ile yürüttüğü çalışmalar bağlamında kentin sorunlarını tespit etmeyi, söz konusu sorunlara yapıcı çözümler üretmeyi amaçladığı vurgulanır. Bu anlamda sağlıklı kentsel gelişme açısından çok önemli bir işlevi yerine getirmeyi görev edindiği anlaşılan Adana Kent Konseyinin dikkate değer birkaç restorasyon çalışması dışında kent ölçeğinde bu önemli misyonun altını dolduracak nitelikte bir çalışma yürüttüğü söylenemez.

Kuruluş amacı gözetildiğinde tüm kent konseyleri gibi Adana Kent Konseyinin de kentin kentsel gelişimine yönelik ussal ve kent gerçekleriyle örtüşen sağlıklı kararların alınmasını kolayladığını, bu oluşumun kent yönetimine geniş katılım sağlanması konusunda kent ve kentliler adına araçsal bir mekanizma olarak düşünüldüğünü ve bu amaca hizmet vermek için oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu noktada oluşumun amacı ile bünyesinde yürüttüğü çalışmalar arasında ciddi bir paradoksun / uyumsuzluğunun söz konusu olduğu da vurgulanmalıdır. Türkiye genelinde ve Adana özelinde bu oluşumun görece işlevsizliği, kentin geleceğiyle ve sorunlarıyla ilgili önemli konuları teğet geçen çalışma biçimi ve özellikle kent özelinde suya sabuna dokunmadan yürüttüğü daha çok sosyo-kültürel nitelikli çalışmaları, mevcut haliyle oluşumun varlık sebebini oluşturan amacın oldukça gerisinde bulunduğu işaret etmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın amacı kent konseylerine ilişkin ilgili literatürde mevcut olan, benzerlik sergileyen ve sıklıkla vurgulanan olumsuz saptamaları yenilemekten ziyade siyasal katılım ve yerel temsiliyet açısından son derece önemli olan bu oluşumu kentsel alanda daha etkin çalışır hale getirmenin yol ve yöntemini bulmak veya en azından bu farkındalığı sağlamak olduğu belirtilmelidir. Çünkü bu oluşum, kent yerleşiklerinin yaşam kalitesini geliştirebilecek ve kentin geleceği üzerinde belirleyici olabilecek önemli bir mekanizmadır. Ayrıca bünyesinde geniş temsiliyet ve doğrudan katılım esasına dayalı olarak oluşturulacak meclisler / platformlar / kozalar gibi üretim birimleri üzerinden kentlilerin yaşam alanına sahip çıkma olgusunu yerleşik davranışa dönüştürme konusunda oluşumun önemli bir mekanizma olarak işlev görebileceği ve bu sayede kent gerçekleriyle örtüşen kentsel politikaların üretilmesine öncülük edebileceği gerçeği, önemle vurgulanmalıdır.

Kent konseyleri, yereldeki karar alma süreçlerinde siyasal katılımı ve geniş tabanlı temsiliyeti gerçekleştirmenin önemli bir aracı olmakla birlikte henüz bu anlamda etkin bir işlev gördüğü söylenemez. Göymen (2015: 5-

6), yerel yönetimlerin ekonomik gelişme, sosyal paylaşım ve kapsayıcılık, siyasal katılım ve kültürel çoğulculuk gibi önemli amaçlarının bulunduğunu belirtmiştir. Buna göre kent yönetimi, bir yörenin doğal kaynaklar ile insan, sermaye, teknoloji gibi tüm kaynaklarını ussal biçimde ve belirli önceliklere göre yerleşiklerin refahını arttıracak biçimde kullanmak zorundadır. Kentsel alanda verilen kamusal hizmetlerde adalet, eşitlik, paylaşım, dayanışma, gönüllülük, toplum hizmeti, ortak gelecek, ortak sorumluluk gibi toplumsal değer ve kavramların içselleştirilmesini sağlama ve bu bağlamda refah ve sosyalleşmeyi geliştirme, kent yönetimlerinin öncelikli hedefleri arasındadır. Bu hedefleri gerçekleştirmede aktif rol üstlenecek bir mekanizma olarak kent konseyleri, kent yerleşiklerinin politik ve yönetsel anlamda karar alma süreçleriyle yakından ilgilenmelerini sağlayabilir ve bu konuda aydınlanmayı sağlayacak demokratik, katılımcı, saydam, hesap verilebilir siyasal yapılar ve süreçler oluşturmaya doğrudan katkıda bulunabilir. Özellikle büyük kentlerde toplumsal yapı ırk, dil, din, kültürel farklılık ve değerler konusunda çeşitlilik içerir. Bu çeşitlilik bir toplumun zenginliğidir ve bu zenginlik kent konseylerinin çalışmaları aracılığıyla toplumsal yapıyı pekiştirici, zenginleştirici ve sosyal ilişkileri geliştirici yönde kullanabilir. Kent konseyleri, kuruluş amacı ve yapısal özellikleri itibarıyla kentsel alanda bu dokuyu / zemini oluşturacak hukuksal ve kurumsal güce sahip görünmektedir. O halde yerele için tüm bu siyasal, yönetsel ve sosyo-kültürel yapı konusunda kulağa hoş gelen söylemleri / öngörülerini ya da amaçları kısmen de olsa kent konseyi gibi bir oluşum üzerinden hayata geçirmek neden mümkün olmasın? Diğer taraftan yerel yönetimler, bu amaçlara ulaşmada söz konusu oluşumu önemli bir araç olarak görme konusunda neden bu kadar isteksiz görünmektedirler? Zira bu oluşumların kentsel alandaki pasif konumları ya da kentin ruhuna / özüne dokunmayan çalışmaları, yerel yönetimlerin bu oluşumlara karşı tutumunun dolaysız sonucu olduğu söylenebilir. Diğer taraftan bu soruları, sıradan kentli, kent yöneticileri veya sivil toplum örgütleri olarak kentsel alanda bu oluşumu nereye koyduğumuza veya nerede ve nasıl görmek istediğimize bağlı olarak farklı biçimlerde yanıtlamak / yorumlamak mümkündür.

Kent konseylerinin çalışmalarına ilişkin literatür taraması yapıldığında, yaygın kanı, bu oluşumların etkisiz ve verimsiz olduğu yönünde yoğunlaşmaktadır. Söz konusu oluşumun işlevsiz bırakılması ya da bırakılmak is-

tenmesi bu oluşumun, ilgili Avrupa müktesebatına uyumluluk çerçevesinde mevzuat gereği oluşturulduğu ya da yerel ölçekte siyasal iktidara ortak veya bu iktidara alternatif bir oluşumun varlığının istenmeyebileceği biçiminde de yorumlamak mümkündür. Türkiye’de 5393 sayılı *Belediye Kanunu’nun 76. maddesine* dayanılarak her belediyenin kent konseyi oluşturması karara bağlanmıştır. Bu maddede, kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda belediyelerin yardım ve destek sağlayacağı açıkça belirtilir ancak söz konusu maddede “her belediye kent konseyini kurmak zorundadır” biçiminde bağlayıcı bir ibareye yer verilmez. Bu belirsizlik nedeniyle kent konseyinin oluşumuna belediyelerin yasal bir yükümlülük değil de tamamen gönüllülük esasına bağlı olarak öncülük ettiği gibi afakî bir durum oluşmaktadır. 5216 sayılı *Büyükşehir Kanunu’nun 1. maddesine* göre büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Bu bağlamda mecliste imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur. Bu maddeye göre komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanmak da mümkündür. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kentte bulunan üniversitelerdeki ilgili bölümlerin, sendikaların (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş belirtebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler (ki aynı zamanda bu işler, kent konseyinin doğrudan çalışma alanını oluşturur) bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Söz konusu bu maddede belirtilen yerel meclis komisyonlarının oluşturulma biçimi ve çalışma yöntemi ile kent konseylerinin görev tanımı ve çalışma yöntemi konusunda örtüşük / paralel bir durumun olduğu gözden kaçmamalıdır. Bu durum esasında “Acaba yerel ölçekte bir birine alternatif olabilecek ya da belediyeye alternatif olabilecek bir mekanizma mı oluşturuldu?” sorusunu sorgulatmayı gerektirmektedir. Ayrıca *Kent Konseyi Yönetmeliğine* göre belediyeler, kent konseylerine bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar denilmektedir. Bu durum, söz

konusu oluşum için kent yönetimine bağlılığın / bağımlılığın ifadesidir. Ne var ki, tersi bir durum da bu oluşumu yani kent konseyini, kent yönetimi karşısında alternatif güçlü bir yapıya dönüştürür. Diğer taraftan mali bağımlılık, kent konseylerinin çalışma biçimini, konularını, etkinliğini, verimliliğini, izleyeceği yol ve yöntemi belirleyen önemli bir konudur. O halde bu oluşuma ilişkin mevzuat ile ilgili ciddi sorunların varlığı da vurgulanması gereken önemli bir konudur.

Türkiye’de kent konseylerine ilişkin yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların birçoğunda öne çıkan ortak tespitler, bu oluşumların işlevsizliği, yerel yönetimler nezdinde dikkate değer bulunmadıkları, aldıkları kararların çoğunlukla belediye meclis gündemine alınmadığı yönündedir. Örneğin Akdoğan’a (2015: 8-11) göre Türkiye’de çıkarılan neoliberal yasaların tümünde olduğu gibi Belediye Kanunu’nda ve Kent Konseyi Yönetmeliğinde şeffaflığa vurgu yapılmış olmasına rağmen kent konseylerine, sivil toplum kuruluşlarından hangilerinin ne gibi ölçütler esas alınarak davet edildiği belli değildir. Konsey yönetmeliğinde, dernek ve vakıf temsilcilerinin nasıl belirlendiği konusu da muğlaktır. Belediye meclisleri, kent meclislerinden çıkan kararları mevzuat gereği gündemlerine almak zorundadır ancak kent meclisinin görüş ve önerileri doğrultusunda karar alma gibi bağlayıcılıkları bulunmamaktadır. Bu oluşumun çalışma gruplarının ya da meclislerinin ne zaman, kimlerin katılımıyla, ne sıklıkla toplandığı; yapılan toplantılarda ne tür önerilerin dile getirildiği, ne tür kararların alındığı; çalışma raporlarının yazılıp yazılmadığı konularının muğlaklığı ve tam da bundan dolayı kent konseylerinin yerelde sembolik bir oluşum olmanın ötesine geçemediği sıklıkla vurgulanır olmuştur. Oysaki 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen yerel yönetim reformlarında kent konseylerini kurma kararı, yönetime katılma anlamında atılmış önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Özellikle mahalle muhtarları, ildeki kamu kuruluşlarının idari amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşların, üniversitelerin, sendikaların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri gibi çok sayıda kent aktörünün kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyon toplantılarına katılarak görüş bildirecek olmaları, yerelde karar alma süreçlerine doğrudan katılım anlamında önemli bir gelişme sayılmıştır (Eryılmaz, 2013: 250). Ne var ki gerek mevzuat açısından olsun, gerek yapısal ve işleyiş açısından olsun gelinen noktadan söz konusu oluşumun kent yönetim dizgesi

içinde henüz sağlam bir yer edinemediği anlaşılmaktadır. Kent konseylerinin etkisiz ve verimsiz işleyişi de bu durumun bir sonucu olarak görülebilir. Dolayısıyla kuramsal çalışmalarda genişçe yer bulan ve sıklıkla tartışılan geniş tabanlı temsiliyet esasına dayalı katılımcı yerel yönetim anlayışının kentsel alanda tesis edilip fiiliyata geçirildiğini Adana Kent Konseyi özelinde de savlamak, mümkün görünmemektedir.

6. Sonuç

Kent politik, ekonomik, sosyo-kültürel, demografik ve yönetsel unsurları bir arada bulunduran dinamik yapısı itibariyle canlı bir organizmaya benzetilir. Bu önemli nitelik dolayısıyla her kent için şahsına münhasır olumlu / olumsuz çizgide gelişen bir değişim ve dönüşüm olgusundan söz etmek mümkündür. Kentlerin hemen her dönem uygarlığın beşiği olarak görülmesi, ortak paylaşımların belirleyici olduğu daha duyarlı, incelikli, sorumluluk gerektiren bir kentsel yaşam esasına dayanır. Kentli olmak ve bunun bilincine erişmek, kentsel değerleri özümseyip kent ile bütünleşmeyi, kendini kent iklimine ait hissetmeyi ve bu aidiyetin gerektirdiği sorumlulukları, hassasiyetleri görev bilip yerine getirmeyi gerektirir. Kentler, süreklilik arz eden kentsel hizmetler ve bu hizmetlerin çeşitliliğine bağlı olarak gerçekleşen görece daha nitelikli bir yaşamın sürdürüldüğü yerleşim alanları olmanın ötesinde kentlilerin, maddi ve manevi tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve kentsel alanda yaşanan sorunlardan payına düşeni de almayı gerektiren bir ortak yaşam mekânıdır. Kentleşme olgusu her kentte farklı yoğunlukta ve nitelikte yaşanır. Bu olgu, bazı kentlerde kontrolsüz ve plansız bir fiziki genişlemeyle sonuçlanabilir. Kentleşme sürecine içkin olumsuzluklar, bu sürece karışmayı ve söz konusu süreci denetim altında tutmayı zorunlu kılar. Bu zorunluluk hali ise kent yönetiminden sıradan kentlilere kadar birçok kesim için önemli görev ve yükümlülükler doğurur. Bu bağlamda yerelde yapıcı ve çözüm odaklı kentsel siyasaların üretilip kent yönetimi tarafından hayata geçirilmesi sürecinde merkezi ve yerel yönetim birimlerinden, sivil toplum kuruluşlarına ve meslek odaları ile örgütsüz kentlilere kadar uzanan geniş katılımlı bir oluşumun katkısından yararlanmak mümkündür esasında. Kent konseyleri, kuruluş amacı ve örgütsel yapısı itibariyle bu fırsatı yaratma, kentin gelişimi ile ilgili en uygun kararların alınmasında geniş bir kesimin deneyim ve katkılarından yararlanma yolunu açma konusunda

önemli bir oluşum olarak öngörülmüştür. Demokrasi olgusu, yerel yönetimlerin başlıca ontolojik sebeplerindedir ve yerel demokrasi, halkın aktif katılım esasına dayanır. Bu da halkın kentsel alanda kente ilişkin karar alma süreçlerine katılımı anlamına gelir. Siyasal ve yönetsel süreçlere katılımın amacı kentlileri kent yönetimine dâhil ederek, alınan kararların kentlilerce sahiplenmesini sağlayabilmektedir. Bu anlamda katılım, genel anlamda kentlilerin özel anlamda bireyin, kente ilişkin sorunun belirlenip soruna ilişkin çözümün üretilmesi ve alınan kararların uygulamasına kadar uzanan sürecin içinde bulunmasını gerektiren ve kentlileri / bireyi, yönetim süreciyle bütünleştiren siyasal bir olgudur. Yerel demokrasinin etkinliği, yerel yönetim organlarının kentlileri temsil etmesi ve bu organların faaliyetlerinin yerel halkın ihtiyaçlarına, beklentilerine ve sorunlarına cevap verebilecek nitelikte olmasına bağlanabilir. Bu anlamda yerelde siyasal katılımı, yerel seçimlerde oy kullanarak yerine getirilen demokratik bir haktan daha derin ve anlamlı bir yükümlülük olarak düşünüp yorumlamakta fayda vardır. Kent konseyinin oluşumuna ve üretim platformlarının yapısına bakıldığında kentteki tüm ilgili kesimlerin temsiline yer verecek biçimde geniş katılımlı bir yapılanmayı öngördüğünü, ancak bu öngörünün fiili anlamda henüz bir karşılığının bulunmadığını, oluşumun mevcut çalışmaları üzerinden savlamak mümkündür. Adana Kent Konseyinin kente ilişkin sürdürülebilir eylem planındaki hedefleri ile kentnin mevcut sorunları arasında bir paralellik olduğu söylenebilir. Ancak uygulamaya bakıldığında konsey çalışmalarının büyük oranda eğitsel seminer ve konferanslar biçimindeki sosyokültürel alanlarda yoğunlaştığı görülür. Kuşkusuz bu etkinlikler, kentsel bilinç ve farkındalık düzeyini olumlu etkileyip kentsel gelişmeye katkı sağlayacaktır. Ne var ki, kentnin uygulamaya dönük acil çözüm bekleyen çok sayıda sorununun bulunduğu ve kent konseyinin henüz bu sorunlara ilişkin kapsamlı bir kent politikası (tarihi evlerin ve köprünün restorasyonu hariç) üretmediği ya da üretmek için gayret sergilemediği de gözden kaçmamalıdır. Ayrıca Adana Kent Konseyi özelinde “Yerel Gündem 21” kapsamında yerel ölçekte gerçekleştirilmek istenen yönetim mekanizmasının bu oluşum üzerinden henüz işlevsellik kazandığı da söylenemez. Bu durum, ilgili mevzuattan söz konusu oluşumun yapısal özelliklerine ve çalışma biçimine varıncaya kadar Adana Kent Konseyi özelinde kent konseyi yapılanmasının etraflıca gözden geçirilip yeniden tesis edilmesi gereğine işaret etmektedir.

Adana City Council in terms of Political Participation and Representation at Local Scale

Abstract: City councils are a local organization based on the principles of retaining the city, active participation and partnership in solution. In the light of these principles, it is defined as a model of partnership that brings cities to a sustainable future. The formation is foreseen as a strong governance system based on dissemination of democratic participation and participation of stakeholders as equal partners in the city administration over a large representation base. Adana City Council was established under the Local Agenda 21 Program. It carries out its work through its production platforms within its own. This formation has undertaken the task of playing an active role in taking rational and healthy decisions on urban development. In the process of taking decisions about the city, it applies to the contributions of the large sections. In this sense, the formation is leading the establishment of a governance approach based on direct political participation and broad representation at the local level. In this study, the legal and institutional status of the city councils was examined in the Adana City Council. Then, the determination of city councils in the production of urban policies was evaluated.

Keywords: City Council, Political Participation, Local Representation, Urban Development.

Kaynakça

5393 Sayılı Belediye Kanunu (R.G. 13.7.2005).

Acevit, Fevzi (2001), Adana Kent Konseyi Tüzük ve Yönetmelikler,
Adana: Adana Kent Konseyi Yayınları.

Acevit, Fevzi (2006), Adana Sürdürülebilir Eylem Planı ve Adana Mevcut Durum Raporu 2006, Adana: Adana Kent Konseyi Yayınları.

Acevit, Fevzi (2008), Adana Kent Konseyi 2005-2007 Dönemi Çalışma Raporu, Adana: Adana Kent Konseyi Yayınları.

Adana Kent Konseyi (2015), “Haberler ve Duyurular”,
<http://www.adanakentkonseyi.org.tr/> (02.09.2015).

- Akdoğan, A. A.** (2015), “Yeni Yerel Yönetim Yasalarında Katılım”, <http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/inceleme-23.pdf>, (12.09.2015).
- Barber, Benjamin** (1995), **Güçlü Demokrasi** [Çeviri: Mehmet Beşikçi], İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beetham, David** (2004), **Demokrasi ve İnsan Hakları** [Çeviri: Bilal Canatan], Ankara: Liberte Yayınları.
- Emrealp, Sadun** (2005), Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı, <http://www.bursayg21.org.tr/>, (13.12.2008).
- Eroğul, Cem** (2013), “Siyasal Katılma” [(eds.) G. Atılğan ve E. A. Aytekin (2013), **Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler**, Ankara: Yordam] *çinde: 227-237*.
- Eryılmaz, Bilal** (2013), **Bürokrasi ve Siyaset**, İstanbul: Alfa.
- Fişek, Kurthan** (2005), **Yönetim**, Ankara: Paragraf.
- Heywood, Andrew** (2013), **Siyaset** [Çeviri: Bekir Berat Özipek ve diğerleri], Ankara: Adres.
- Himsworth, Chris** (2007), “Yerel Yönetimlerin Özerkliğine İlişkin İlkelere Uyumun İzlenmesi” [(ed.) A. Mengi (2007), **Yerellik ve Politika: Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi**, İstanbul: İmge] *çinde: 275-284*.
- Güler, Birgül Ayman** (2013), **Türkiye’nin Yönetimi**, Ankara: İmge.
- Göymen, Korel** (2000), “Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinimler, Önergeler, Yönelimler”, **Amme İdaresi Dergisi**, 9 (2).
- Göymen, Korel** (2015), “Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler”, <http://research.sabanciuniv.edu/1427/1/KorelGoymen.pdf>, (22.09.2015).
- Kapani, Münici** (2010), **Politika Bilimine Giriş**, Ankara: Bilgi.
- Keskinok, H. Çağatay (2006), Kentleşme Siyasaları, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Kent Konseyi Yönetmeliği** (R.G. 08.10.2006), <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10687&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Kent%20Konseyi%20Y%F6netmeli%F0i>, (12.10.2015).
- Mengi, Ayşegül ve Nesrin Algan** (2003), **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme**, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Taşan-Kok, Tuna** (2012), “Çok Aktörlü Yönetişim”, [(ed.) Melih Ersoy

(2012), **Kentsel Planlama: Ansiklopedik Sözlük**, İstanbul: Ninova Yayınları,] içinde: 85-86.

Sabuktay, Ayşegül (2009), “Yönetişim, Demokrasi ve Yerel Seçimler”, **Memleket Siyaset Yönetim**, 4 (9): 72-86.

Sarıbay, Yaşar (1996), **Siyasal Sosyoloji**, Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (2015),

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf, (04.28.2015).